

Öğretmenlerin Takım Çalışmasına İlişkin Tutumları ile Okul Kültürü Arasındaki İlişki

Berna Ayyıldız¹ , Mahir Dursun² , Abdullah Sadan³

DOI 10.5281/zenodo.6039075

Öz

Bu araştırmada öğretmenlerin takım çalışmasına yönelik tutumları ile okul kültürü algıları arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmada İzmir ili Merkez ilçesinde görev yapan 248 lise ve ortaokul öğretmenine, okul kültürü ve takım çalışması ölçeklerini içeren anket uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 17.0 programı kullanılmıştır. Kişisel bilgiler ve demografik sorular frekans analiziyle, ölçek ortalamaları ise ortalama ve standart sapma değerleri ile verilmiştir. Fark analizlerinden önce ölçek ortalamalarının dağılımının normal dağılıma uygun olup olmadığının testi için Kolmogorov Smirnov Testi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre Anadolu Lisesi öğretmenlerinin takım çalışması puanları, ortaokul öğretmenlerinin takım çalışması puanlarından daha düşük olsa da, bu fark anlamlı değildir. Anadolu Lisesi öğretmenlerinin okul kültürü puanları, ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü puanlarından daha yüksek olsa da, bu fark anlamlı değildir. Takım çalışması tutumu kadın öğretmenlerde 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekâr olan öğretmenlerde daha yüksek olup, medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Takım çalışmasının cinsiyet ve kıdem gruplarına göre farkları istatistiksel olarak anlamlı değildir. Okul kültürü algısı kadın öğretmenlerde 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekâr olan öğretmenlerde daha yüksektir. Cinsiyet ve medeni durum gruplarına göre okul kültürü ortalamalarının farkı istatistiksel olarak anlamlı olup, kıdeme göre okul kültürü puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre okul kültürü ile takım çalışması arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır. Sonuç olarak takım çalışmasına uyumun artırılmasında okul kültürü, okul kültürü algısının artmasında ise takım çalışması algısı artırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul kültürü, Takım çalışması, Ortaokul, Anadolu lisesi

1 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ayyildizberna10@gmail.com

2 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, mahirdursun@gmail.com

3 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, abdullahsadan1@gmail.com

The Relationship Between Teachers' Attitudes To Teamwork And School Culture

Abstract

In this study, it was aimed to reveal the relationship between teachers' attitudes towards teamwork and their perceptions of school culture. In the research, a questionnaire including school culture and teamwork scales was applied to 248 high school and secondary school teachers working in the Central District of Izmir. In the analysis of research data SPSS 17.0 program was used. Personal information and demographic questions were given with frequency analysis, and scale averages were given with mean and standard deviation values. Before the difference analysis, the Kolmogorov Simirnov Test was used to test whether the distribution of the scale averages was in accordance with the normal distribution. According to the results obtained in the study, although the teamwork scores of Anatolian High School teachers are lower than the teamwork scores of secondary school teachers, this difference is not significant. Although Anatolian High School teachers' school culture scores are higher than secondary school teachers' school culture scores, this difference is not significant. Teamwork attitude is higher among female teachers, those who have professional experience between 1-5 years and teachers who are single, and it shows a statistically significant difference according to marital status. The differences of teamwork according to gender and seniority groups were not statistically significant. Perception of school culture is higher among female teachers, those with professional experience of 1-5 years, and teachers who are single. The difference between school culture averages according to gender and marital status groups was statistically significant, while the differences between school culture scores according to seniority were not statistically significant. According to the results of the correlation analysis, there is a statistically significant and positive relationship between school culture and teamwork. As a result, school culture can be increased in increasing the adaptation to teamwork, and teamwork perception can be increased in increasing the perception of school culture.

Keywords: School Culture, Teamwork, Secondary School, Anatolian High School

Giriş

Ekip çalışması, sıradan insanların olağanüstü sonuçlar elde etmesini sağlayan iş birliğine dayalı bir süreç olarak tanımlanır. Bir ekibin, ekip hedeflerine ulaşmak için ekip üyelerinin etkili, karşılıklı ilişkiler geliştirebilecekleri ortak bir amacı vardır. Ekip çalışması, bilgi ve becerileri paylaşarak ortak ekip hedeflerine ulaşmak için işbirlikçi bir ortamda birlikte çalışan bireylere fayda sağlar. Literatür, bir ekibin temel unsurlarından birinin ortak bir hedefe ve net bir amaca odaklanması olduğunu sürekli olarak vurgular. Ekipler, birçok organizasyonun ayrılmaz bir parçasıdır. Başarılı ekip çalışması, olumlu, etkili bir ekip ortamını teşvik etmek ve beslemek için hepsinin katkıda bulunmaya ve katılmaya istekli olduğu bir ortam yaratan tüm ekip üyeleri arasında var olan sinerjiye dayanır. Ekip üyeleri, bireyselleştirilmiş, rekabetçi hedefler yerine işbirliği ve sosyal karşılıklı bağımlılık yoluyla hedeflerin gerçekleştirildiği işbirlikçi çalışma ortamlarına uyum sağlayacak kadar esnek olmalıdır (Tarricone ve Luca, 2002).

Teknoloji dünyasında ekip çalışmasının öneminin giderek arttığı kabul edilmekle birlikte, öğrencileri yetişkin yaşamına hazırlamak için teknoloji eğitiminde uygulanması gereken ekip çalışmasının bileşenlerini belirlemeye çalışan materyallerin sınırlı olduğu öngörülmektedir. Teknoloji eğitiminde ekip çalışmasına, örneğin teori öğretimi yöntemlerini geliştirmeye veya öğrencilere teknik veya bilgisayar becerileri kazandırmaya harcanan çabalara göre çok daha az dikkat gösterilmektedir. Takım çalışması konusu, son yıllarda yüksek teknoloji endüstrileri ve modern organizasyonlar arasında daha fazla tartışılmaktadır (Barak vd., 1999).

Okul kültürü, eğitimdeki en karmaşık ve önemli kavramlardan biridir. Okul gelişimi ile ilgili olarak da aynı zamanda en çok ihmal edilen olgulardan biri olmuştur. Bir örgütün kültürünün temel özü olarak kabul edilir; "bir örgütün üyeleri tarafından paylaşılan, bilinçsizce işleyen ve temel bir 'kabul edilmiş' bir tarzda tanımlayan temel varsayımların ve inançların daha derin seviyesidir. Kuruluşun kendisine ve çevresine bakışıdır". Bunlar okul kültürünün kalbi olup ve onu kavramayı ve değiştirmeyi bu kadar zorlaştıran şeydir (Stoll, 1998).

Örgüt kültürünün oluşumu, sosyalleşme, ritüeller, dil, otorite, ekonomi, teknoloji ve etki gibi birçok değişkeni içeren karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle kültür, birçok boyutun etkileşiminin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu boyutlardan bazıları diğerlerinden daha baskın olabilir. Ancak ortak bir kültürün oluşması öncelikle birbirleriyle etkileşim halinde olan bir grup insanın varlığına ve birlikteliğine bağlıdır. İnsanın merkezde olduğu eğitim örgütlerinde her okulun oluşum sürecinde inşa edilmiş bir kültürü vardır. Örgüt kültürü, birimlerini bir arada tutarak kendisine farklı bir kimlik kazandıran değerleri, normları, felsefeleri, bakış açılarını, beklentileri, tutumları, mitleri ve eğilimleri paylaşır (Turan ve Şişman, 2013).

Okul kültürü, okul müdürü ve öğretmen liderleri aracılığıyla şekillendirilebilen, geliştirilebilen ve sürdürülebilen bir okul içindeki gelenekler, inançlar, politikalar ve normlar olarak tanımlanabilir. Bir okul kültürünü geliştirmek için etkili bir süreç, çeşitli paydaşların, bir personelin yüksek zorluktaki okul topluluklarında öğrenci başarısını destekleme taahhüdünü aşılacak ilişkileri yeniden inşa etmelerini sağlamayı içerir. Bir okul bölgesi veya alanı, performans eksikliği nedeniyle sorgulandığında, bir hayatta kalma kültürü, organizasyonun her boyutuna nüfuz eder. Okul personelinin temel inançları, iş güvenliği ve temel hayatta kalmaya odaklanır (Ward, 2004).

Okul vizyonunun, misyonunun, stratejilerinin ve reformlarının başarısı, büyük ölçüde öğretmen ekibinin etkinliğine bağlıdır. Bu ekipler, kolektif çabalar ve ekip çalışması süreci ile enerjilerini ve bağlılıklarını isteyerek katkıda bulunan öğretmenlerin yaratıcılığına ve becerilerine güvenirler. Operasyonel istikrarı ve öngörülebilirliği garanti eden geleneksel kurumsal yapılar ve bürokratik yönetim düşüncesinin etkilerine karşı koymaya hizmet edebilir ve aynı zamanda performansı güçlendiren değişim girişimlerini ve sinerjileri teşvik edebilirler. Ekiplerin örgütsel faydaları, artan işyeri üretkenliği, hizmet kalitesinde iyileştirmeler, azaltılmış bir yönetim yapısı, daha düşük devamsızlık seviyesi ve azalan çalışan devrini içerir (Salleh ve Kayode, 2014).

Ekip çalışması, başarılı organizasyonlar için ve daha özel olarak iyi öğretim için temel olarak görülür. Profesyonel öğretim standartları, öğretmenlerin öğrenme toplulukları ve işbirliği için dil savunuculuğunu

içercek şekilde revize edilmiştir. Takım çalışması, öğretmenleri yalnız başına çalışmaktan caydırmakla kalmaz, aynı zamanda pedagojik uygulamaları iyileştirir ve öğrenci zekâsını ve başarısını geliştirir (Polega vd, 2019).

Örgütlerde takımı başarıyla götürmekte çok önemli olan sebepleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Weiss, 1993):

- İş mevzusunun takım yaklaşımını gerektirdiğinde,
- Kararları müzakere etmeye zaman olması durumunda,
- Tek bir elemanın sağlayamayacağı bilgi ve yeteneklere ihtiyaç duyulması durumunda,
- Takım çalışmasının başarısız olma riskini azalttığına,
- Takımın, verilen kararların ve yapılan işlerin kalitesini arttırdığında,
- Grup kararlarıyla eylem planlarının yürütülmesinde değişik kişilere ihtiyaç duyulmasında,

Eğitim kurumlarında takım çalışması kavramı işletme yönetimi ya da daha genel ifadeyle örgüt yönetimine kıyasla yeni bir kavram olup, takım çalışmasının eğitim kurumlarında öğretmen başarısı üzerine etkisini ortaya koyan pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda elde edilen ortak nokta ise öğretmenlerin takım çalışmasına uyum düzeylerinin, başarılarını etkilediği yönündedir (Çankaya ve Karakuş, 2010; Çetin, 2004; Çetin, 1998).

Örgüt kültürü de, yine öğretmenlerin eğitim ve öğretim sürecinde başarılarını etkileyen bir kavramdır. Yine örgüt kültürü algısı yüksek olan öğretmenlerde, kuruma aidiyet, örgütsel vatandaşlık ve sinerji gibi kavramlar üzerinden, öğretmenlerin kendilerini kuruma ait hissetme düzeyleri artmaktadır (Demirtaş, 2010; Terzi, 2005; Atay, 2001).

Problem Durumu

İşletme alanında yapılan çalışmalarda örgüt kültürünün takım çalışmasını etkilediğini rapor eden çalışmalar vardır. Ancak eğitim alanında, öğretmenlerin takım çalışmaları ile okul kültürü algıları arasındaki ilişkiyi inceleyen yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu

nedenle, bu araştırmada öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları ile okul kültürü algıları arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmanın ana problemi řu şekildedir:

Ortaokul ve lise öğretmenlerinin takım çalışmasına ilişkin tutumları ile okul kültürü algıları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Bu probleme dayalı olarak araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin okul kültürüne yönelik algıları ne düzeydedir?
3. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
4. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü algıları, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları ile okul kültürü algıları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı öğretmenlerin takım çalışmasına yönelik tutumları ile okul kültürü algıları arasındaki ilişkinin ortaya koyulmasıdır. Araştırma, eğitim alanında öğretmenlerin başarılarını arttırmaya yönelik çıktıları hedeflemesi ve öğretmenlerin takım çalışmasına uyum düzeyini arttırabilecek bir yönetim aracını, okul kültürünün takım çalışmasına etkilerini ortaya koymayı amaçlaması bakımından önemlidir. Eğitim ve çıktılarının kamusal değer olduğı düşünöldüğünde, eğitimde kalite ve verimliliğı arttırmaya yönelik tüm çalışmalar gibi bu araştırma da, önemlidir.

Araştırmanın bir diğeri önemi ise bu alanda yeterli çalışmaya rastlanmamış olması ve dolayısıyla araştırma çıktılarının literatüre kaynak teşkil etmesidir. Her ne kadar eğitim dışındaki alanlarda kurum kültürü ya da örgüt kültürü ile takım çalışması arasındaki ilişkiye

yönelik çalışmalar yapılmış olsa da, eğitim alanında bu gibi çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Bu nedenle araştırma, literatürde öncü çalışmalardan birisi olması bakımından önemlidir.

Yöntem

Araştırma betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Betimsel tarama modelinde, araştırmacı belli bir ana kütle içerisinde, belirli bir örnekleme yöntemi ile seçilen örneklem üzerinde, herhangi bir uygulama ya da müdahalede bulunmaksızın, mevcut durumu nitel ve nicel verilerle ortaya koymaktadır (Karasar, 2012). Bu çalışmada, öğretmenlerin okul kültürü algıları ve takım çalışması tutumları arasındaki ilişkilerin nicel verilerle betimlenmesi amaçlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İzmir İli Merkez İlçesinde görev yapan lise ve ortaokul öğretmenleri, örneklemini ise bu öğretmenler içerisinde gönüllü katılım usulüne göre seçilecek olan, araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenler oluşturacaktır. Kişi ya da kişiler araştırmaya gönüllü olarak katılırlar. Gönülsüzler otomatikman elendikleri ve niçin elendikleri ya da niçin gönülsüz oldukları bilinmediğinden ve ayrıca gönüllüler benzer özelliklere sahip olabileceklerinden yansızlıktan bahsedilmesi zordur (Baştürk ve Taştepe, 2013)

Araştırmada minimum örneklem sayısı belirlenirken, her bir soru için 5 kişi olmak üzere, 235 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada bu sayının üzerine çıkılmış ve 248 kişiye ulaşılmıştır.

Katılımcıların görev yaptıkları okul türlerine göre dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Okul türüne göre dağılım.

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Anadolu Lisesi	186	75
Ortaokul	62	25
Toplam	248	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %75'i Anadolu lisesi ve %25'i ise ortaokullarda görev yapmaktadır. Genel olarak Anadolu lisesinde görev yapan öğretmenler çoğunluktadır.

Katılımcıların branşlarına göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Branşa göre dağılım.

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Almanca	6	2.4
Beden eğitimi	8	3.2
Bilişim teknolojileri	3	1.2
Biyoloji	8	3.2
Coğrafya	12	4.8
Çocuk gelişimi	4	1.6
Din kültürü	6	2.4
Edebiyat	10	4.0
Felsefe	10	4.0
Fen Bilimleri	1	0.4
Fen ve teknoloji	1	0.4
Fizik	24	9.7
G.sanatlar	16	6.5
İngilizce	18	7.3
Kimya	5	2.0
Matematik	42	16.9
Meslek öğretmeni	1	0.4
Müzik	18	7.3
Özel eğitim	6	2.4
Rehberlik	7	2.8
Sınıf öğretmeni	1	0.4
Sosyal Bilgiler	5	2.0
Tarih	11	4.4
Türk Dili ve Edebiyatı	9	3.6
Türkçe	16	6.5
Toplam	248	100.0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya en fazla katılan branş matematik (%16.9) olup, bunu Fizik (%9.7), Müzik (%7.3) ve İngilizce (%7.3) izlemektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete göre dağılım.

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Kadın	173	69.8
Erkek	75	30.2
Toplam	248	100.0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %69.8'i kadın ve %30.2'si erkektir. Genel olarak kadın öğretmenlerin araştırmaya katılmada daha fazla gönüllü oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Mesleki deneyime göre dağılım.

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
1-5 yıl arası	21	8.5
6-10 yıl arası	23	9.3
11-15 yıl arası	61	24.6
16-20 yıl arası	33	13.3
21 yıl ve üzeri	110	44.4
Toplam	248	100.0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %8.5'i 1-5 yıl arası, %9.3'ü 6-10 yıl arası, %24.6'sı 11-15 yıl arası, %13.3'ü 16-20 yıl arası, %44.4'ü 21 yıl ve üzeri deneyime sahiptir.

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Medeni duruma göre dağılım.

	Kişi sayısı (n)	Yüzde (%)
Bekar	49	19.8
Evli	199	80.2
Toplam	248	100.0

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %19.8'i bekar ve %80.2'si evli olduklarını belirtmişleridir. Genel olarak öğretmenlerin çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, Öğretmenlerde Takım Çalışmasına İlişkin Tutum Ölçeği ve Okul Kültürü Ölçeği olmak üzere üç bölümden oluşan bir anket envanteri kullanılmıştır.

Demografik bilgi formunda katılımcıların okul türü, branş, cinsiyet, medeni durum ve kıdem bilgileri sorgulanmıştır.

Terzi (2005) tarafından geliştirilen ölçek, okul kültürü algısını beşli likert tipinde 29 madde ve dört boyutta incelemektedir. Bu boyutlar destek kültürü, başarı kültürü, bürokratik kültür ve görev kültürü olarak belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı için hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı 0.84 olarak bulunmuştur. Ölçeğin dört faktörü toplam varyansın %50.96'sını açıklamaktadır.

Öğretmenlerin takım çalışmasına uyum düzeyini, beşli likert tipi 13 madde ile bir boyutta ölçen ölçek, Gülbahar (2020) tarafından, ortaokul ve lise öğretmenleri üzerinden geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik değerleri yüksek düzeyde uyumlu olup, toplam varyansın %46,06'sını açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı için hesaplanan Cronbach Alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında; gerekli izinlerin alınmasının ardından, Google Forms üzerinden anket formu oluşturulmuş ve katılımcılara uygulanmıştır. Elde edilen veriler ileri analizler için kodlanmış ve SPSS programına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 17.0 programı kullanılmıştır. Kişisel bilgiler ve demografik sorular frekans analiziyle, ölçek ortalamaları ise ortalama ve standart sapma değerleri ile verilmiştir. Fark analizlerinden önce ölçek ortalamalarının dağılımının normal dağılıma

uygun olup olmadığının testi için Kolmogorov Smirnov Testi yapılmıştır. Normal dağılıma uygun veriler için parametrik testler (Bağımsız Örneklem T-Testi ve One Way ANOVA), uymayan veriler için nonparametrik testler (Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri) kullanılmıştır. İlişkisel tarama için Spearman's rho korelasyonu kullanılmıştır. Tüm analizler %95 güven aralığında ve 0.05 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Analizlerden önce, okul kültürü ve takım çalışması puanlarının dağılımlarının normal dağılıma uyup uymadığı için Kolmogorov Smirnov Testi yapılmıştır. Buna göre sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ölçek boyutları için normallik testi sonuçları.

	Takım çalışması	Okul kültürü
N	248	228
Normal Parametreler	Ortalama	61.4153
	Std. Sapma	16,01495
Kolmogorov-Smirnov Z	4.628	0.751
p	0.000	0.625

Tablo 6 incelendiğinde takım çalışması boyutu normal dağılıma uymazken ($p < 0.05$), okul kültürü puanı normal dağılıma uymaktadır ($p > 0.05$). Bu yüzden takım çalışması puanının fark analizlerinde Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri; okul kültürü puanlarının fark analizinde Bağımsız Örneklem T-testi ve One Way ANOVA testleri kullanılmıştır.

Birinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Araştırmanın birinci alt problemi, lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu araştırmaktadır.

Alt problem şu şekilde kurulmuştur:

1. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları ne düzeydedir?

Alt problemin analizi için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Okul türüne göre takım çalışması düzeyleri ve fark analizi için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları

Okul Türü	Takım çalışması	U	p
Anadolu Lisesi	Ortalama	61.20	
	Std. Sapma	7.24	
Ortaokul	Ortalama	62.06	5709.500
	Std. Sapma	4.20	
Toplam	Ortalama	61.41	0.901
	Std. Sapma	6.61	

Tablo 7 incelendiğinde; Anadolu Lisesi öğretmenlerinin takım çalışması puanları (61.20), ortaokul öğretmenlerinin takım çalışması puanlarından (61.41) daha düşüktür. Fark analizi sonuçlarına göre farklı okullardaki öğretmenlerin takım çalışması uyumları arasında anlamlı fark tespit edilememiştir ($p>0.05$).

İkinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Araştırmanın ikinci alt problemi, lise ve ortaokul öğretmenlerinin okul kültürüne yönelik algılarının ne düzeyde olduğunu araştırmaktadır.

Alt problem şu şekilde kurulmuştur:

2. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin okul kültürüne yönelik algıları ne düzeydedir?

Alt problemin analizi için yapılan t-testi analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Okul türüne göre takım çalışması düzeyleri ve fark analizi için yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları

Okul Türü	Takım çalışması	t	p	
Anadolu Lisesi	Ortalama	111.81	0.886	0.376
	Std. Sapma	16.18		
Ortaokul	Ortalama	109.69		
	Std. Sapma	15.59		
Toplam	Ortalama	111.23		
	Std. Sapma	16.01		

Tablo 8 incelendiğinde; Anadolu Lisesi öğretmenlerinin okul kültürü puanları (111.81), ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü puanlarından (109.69) daha yüksektir. Fark analizi sonuçlarına göre farklı okullardaki öğretmenlerin okul kültürü düzeyleri arasında anlamlı fark tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Üçüncü araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Araştırmanın üçüncü alt problemi, lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumlarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini sorgulamaktadır.

Alt problem şu şekilde kurulmuştur:

3. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Alt problemin analizi için yapılan analizi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Demografik özelliklere göre takım çalışması tutum düzeyleri arasındaki farklar

	Ortalama	Std. Sapma	Test değeri	p
Cinsiyet				
Kadın	62.35	4.29	5758.500 (U)	0.129
Erkek	59.25	9.81		
Kıdem				
1-5 yıl arası	64.10	2.23		
6-10 yıl arası	61.09	5.24		
11-15 yıl arası	59.48	9.82	8.115 (X ²)	0.087
16-20 yıl arası	61.85	3.95		
21 yıl ve üzeri	61.92	5.58		
Medeni durum				
Bekar	63.57	3.19	3514.500 (U)	0.001
Evli	60.88	7.12		

U: Mann Whitney U Testi, X²: Kruskal Wallis Testi.

Tablo 9 incelendiğinde; takım çalışması tutumu kadın öğretmenlerde, 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekar olan öğretmenlerde daha yüksek çıkmıştır. Fark analizi sonuçlarına göre takım çalışması düzeyi cinsiyet ve mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>0.05$). Öte yandan medeni duruma göre takım çalışması düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Dördüncü araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Araştırmanın dördüncü alt problemi, lise ve ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü algılarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini sorgulamaktadır. Alt problem şu şekilde kurulmuştur:

4. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü algıları, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Alt problemin analizi için yapılan analizi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Demografik özelliklere göre okul kültürü algı düzeyleri arasındaki farklar

	Ortalama	Std. Sapma	Test değeri	p
Cinsiyet				
Kadın	113.48	15.92	3.182 (t)	0.002
Erkek	106.36	15.21		
Kıdem				
1-5 yıl arası	116.05	18.89		
6-10 yıl arası	113.61	13.35	2.266 (F)	0.063
11-15 yıl arası	107.12	15.42		
16-20 yıl arası	107.55	15.27		
21 yıl ve üzeri	113.05	16.07		
Medeni durum				
Bekar	118.07	15.79	3.309 (t)	0.001
Evli	109.51	15.65		

F: One Way ANOVA Testi, t: Bağımsız Örneklem t-testi.

Tablo 10 incelendiğinde; okul kültürü algısı kadın öğretmenlerde, 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekar olan öğretmenlerde daha yüksek çıkmıştır. Fark analizi sonuçlarına göre okul kültürü algısı düzeyi cinsiyet ve medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Öte yandan kıdeme göre takım çalışması düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Beşinci araştırma sorusuna (alt problem) ilişkin bulgular.

Araştırmanın beşinci problemi, takım çalışması ile okul kültürü arasındaki ilişkiye yönelik olarak aşağıdaki gibi kurulmuştur:

5. Lise ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışmasına yönelik tutumları ile okul kültürü algıları arasında nasıl bir ilişki vardır?

Alt problemin analizi için yapılan Spearman's rho korelasyon analizi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Takım çalışması ile okul kültürü arasındaki ilişki için yapılan Spearman's rho korelasyon analizi sonuçları

Takım çalışması	r	p
Okul kültürü	0.387**	0.000
OK görev	0.244**	0.000
OK destek	0.325**	0.000
OK Başarı	0.377**	0.000
OK Bürokrasi	0.376**	0.000

Tablo 11 incelendiğinde; korelasyon analizi sonuçlarına göre okul kültürü ile takım çalışması arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır ($r=0.387$; $p<0.01$). Yine okul kültürünün alt boyutlarının hepsinin de, takım çalışması ile arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayıları incelendiğinde, en fazla ilişkinin başarı kültürü ile olduğu; bunu bürokrasi, destek ve görev kültürünün izlediği görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Yapılan bu çalışmada, Anadolu lisesi ve ortaokul öğretmenlerinin takım çalışması uyum düzeyleri ile okul kültürü algıları arasındaki ilişki incelenmiş, bu iki değişkenin ayrıca demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği de analiz edilmiştir.

Literatür bölümünde de değinildiği üzere okullar, eğitim hizmetleri vermeleri nedeniyle toplumun her kesimini ilgilendiren önemli görevi yerine getirmektedir. Bu nedenle okullarda verilen hizmetin kalitesinin artmasının, aynı zamanda toplumsal refahın da artması anlamına geldiği ifade edilebilir. Bunun için eğitim kalitesini arttıracak olan yöntemlerin üzerinde ampirik ve teorik çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmada, bu amaçla takım çalışması ve okul kültürü kavramlarının ampirik olarak, saha verileri üzerinden incelenmesine yer verilmiştir.

İşletme yönetimi literatüründe kökeni eskiye dayansa da, eğitim sektöründe takım çalışması ve okul kültürü konuları nispeten yeni kavramlardır. Bu ikisi arasında ise takım çalışması, okul kültürüne göre daha yeni bir kavramdır. Bu nedenle, bu iki kavrama yönelik öğretmenlerin bilgi düzeylerinin ölçülmesi, aradaki ilişkinin deneysel çalışmalarla ortaya koyulması, eğitimde kalite artırma sürecinde takım çalışması ve okul kültürü kavramlarının yönetsel olarak kullanılmasında olumlu katkılar sağlayabilir. Bu çerçevede yapılan bu araştırmada elde edilen bulguları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- Anadolu Lisesi öğretmenlerinin takım çalışması puanları (61.20), ortaokul öğretmenlerinin takım çalışması puanlarından (61.41) daha düşüktür.
- Anadolu Lisesi ile ortaokul öğretmenlerinin takım çalışması puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Anadolu Lisesi öğretmenlerinin okul kültürü puanları (111.81), ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü puanlarından (109.69) daha yüksektir.
- Anadolu Lisesi ile ortaokul öğretmenlerinin okul kültürü puanları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Takım çalışması tutumu kadın öğretmenlerde, 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekar olan öğretmenlerde daha yüksektir.
- Takım çalışması düzeyi cinsiyet ve mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiş olup ($p>0.05$); medeni duruma göre takım çalışması düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).
- Okul kültürü algısı kadın öğretmenlerde, 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekar olan öğretmenlerde daha yüksektir.

- Okul kültürü algısı düzeyi cinsiyet ve medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiş olup ($p<0.05$); kıdeme göre takım çalışması düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).
- Korelasyon analizi sonuçlarına göre okul kültürü ile takım çalışması arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır ($r=0.387$; $p<0.01$). Takım çalışması düzeyi arttıkça, okul kültürü algısı da artmaktadır. Yine okul kültürü algısı yüksek olan öğretmenlerin, takım çalışması uyum düzeyleri de yüksektir.
- Okul kültürünün alt boyutlarının hepsinin de, takım çalışması ile arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayıları incelendiğinde, en fazla ilişkinin başarı kültürü ile olduğu; bunu bürokrasi, destek ve görev kültürünün izlediği görülmektedir.

Genel olarak araştırmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde, takım çalışması ile okul kültürü arasında önemli bir ilişkinin olduğu, öğretmenlerin bazı demografik özelliklerine göre takım çalışması ve okul kültürü algıları farklılık gösterse de, okul kültürü algısı yüksek olan öğretmenlerin takım çalışmasına daha yatkın oldukları görülmektedir. Yine takım çalışmasına uyum düzeyi daha yüksek olan öğretmenlerde, okulun sahip olduğu kültürün de daha iyi anlaşıldığı ifade edilebilir.

Tartışma

Takım çalışması en genel tanımıyla, belirli bir görevi yerine getirmek için bir araya gelen çalışanların yapmış oldukları faaliyetleri içeren bir kavramken, eğitim kurumlarında öğretmenlerin hepsinin de, aynı görevi yerine getirmekle yükümlü olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan takım çalışması, eğitim alanında ve literatüründe her ne kadar yeni giren bir kavram olsa da, oldukça büyük ilgi görmüştür. Bunun pek çok sebebi olmakla birlikte, eğitim alanında takım çalışmasının getirmiş olduğu sinerji, yüksek uyum ve fikir birliği ile yapıcı rekabet, bu kurumlarda takım çalışmasının kısa sürede benimsenmesini de sağlamıştır (Gülbahar, 2020; Çankaya ve Karakuş, 2010; Hansen, 2006; Park vd, 2005;

Scarnati, 2001; Çetin, 1998; Fischer vd, 1997). Literatürde takım çalışması her ne kadar işletme alanında çok daha fazla örneği olan bir konu olsa da, eğitim alanında da her geçen gün yeni çalışmalara konu olmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre Anadolu Lisesi öğretmenlerinin takım çalışması puanları (61.20), ortaokul öğretmenlerinin takım çalışması puanlarından (61.41) çıkmıştır. Ancak fark analizi sonuçlarına göre bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Takım çalışması tutumu kadın öğretmenlerde, 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekar olan öğretmenlerde daha yüksek çıkmıştır. Fark analizi sonuçlarına göre takım çalışması düzeyi cinsiyet ve mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>0.05$). Öte yandan medeni duruma göre takım çalışması düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Araştırmanın yapıldığı il ve merkez ilçelerin genel olarak demografik yapısının birbirine yakın olması nedeniyle, araştırma sonuçları farklı demografik yapıları yeterince temsil etmeyebilir. Daha geniş örneklem, daha farklı demografik yapı ve çok merkezli olarak yapılacak olan araştırmalarla, takım çalışması ile okul kültürü arasındaki ilişki daha detaylı bir şekilde ele alınabilir.

Okul kültürü kavramı işletme literatüründeki kurum kültürü kavramının eğitim kurumlarına uyarlanmış şekli olup, eğitim alanındaki bazı özellikleri de içererek, günümüzde birçok akademik çalışmaya konu olmaktadır. Aslında işletme yönetiminde daha önceden çalışmalara konu olması bir bakıma eğitim sektörü için dezavantaj gibi görünse de, işletme yönetimindeki deneyim ve tecrübeleri, olumsuz sonuçları ve nedenlerini anlama ve daha etkili örgüt kültürü kurma bakımından bir avantaja da dönüşebilir. Nitekim literatürdeki yapılan çalışmalarda da, örgüt kültürünün olumlu ve eğitimdeki pozitif yaklaşıma uygun yanlarının alındığı, genel olarak bu durumun lehte çevrildiği ifade edilebilir (Demirtaş, 2010; Çelikten, 2006; Terzi, 2005; Çelikten, 2003; Çelik, 2002; Atay, 2001).

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre Anadolu Lisesi öğretmenlerinin okul kültürü puanları (111.81), ortaokul öğretmenlerinin

okul kültürü puanlarından (109.69) daha yüksek olsa da, bu fark anlamlı değildir ($p>0.05$). Okul kültürü algısı kadın öğretmenlerde, 1-5 yıl arasında mesleki deneyime sahip olanlarda ve bekar olan öğretmenlerde daha yüksek çıkmıştır. Fark analizi sonuçlarına göre okul kültürü algısı düzeyi cinsiyet ve medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Öte yandan kıdeme göre takım çalışması düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Yine takım çalışmasında olduğu gibi burada da, araştırmanın yapıldığı il ve merkez ilçelerin genel olarak demografik yapısı birbirine yakındır. Bu durum, araştırma sonuçlarının farklı demografik yapıları yeterince temsil etmesini engelleyebilir. Daha geniş örneklem, daha farklı demografik yapı ve çok merkezli olarak yapılacak olan araştırmalarla, takım çalışması ile okul kültürü arasındaki ilişki daha detaylı bir şekilde ele alınabilir.

Gerek takım çalışması gerekse örgüt kültürü ve okul kültürü literatürde pek çok araştırmaya konu olmuş, bu araştırmalarda okul kültürünün ya da takım çalışmasının, örgüt ile ilişkili olan birçok kavram üzerindeki etkileri ya da bu kavramlardan nasıl etkilendiği araştırılmıştır. Ancak literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, takım çalışması algısı ile okul kültürü arasındaki ilişkiye odaklanan yeterli çalışmaya rastlanmamıştır.

Korelasyon analizi sonuçlarına göre okul kültürü ile takım çalışması arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişki vardır ($r=0.387$; $p<0.01$). Yine okul kültürünün alt boyutlarının hepsinin de, takım çalışması ile arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayıları incelendiğinde, en fazla ilişkinin başarı kültürü ile olduğu; bunu bürokrasi, destek ve görev kültürünün izlediği görülmektedir. Bürokratik yapının, takım çalışması içerisindeki formal süreçler ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ileri araştırmalar ve alan uygulamalarına yönelik olarak aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

- Araştırma kapsamı genişletilerek, daha büyük örneklemelerde de araştırma sonuçları incelenerek, bulguların daha büyük örneklemede nasıl olduğunun incelenmesi yarar sağlayabilir.
- Farklı eğitim kademelerinde ve farklı bölgelerde araştırmalar yapılarak, sonuçlar çapraz olarak kıyaslanabilir.
- Araştırma sonuçları, daha az mesleki kıdeme sahip ve kadın öğretmenlerde takım çalışması algısının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, daha ileri mesleki deneyime sahip ve erkek öğretmenlerde, takım çalışmasına uyum için daha fazla ağırlık verilebilir.
- Okul kültürü algısı ise bekar ve kadınlarda daha yüksektir. Yine evli ve erkek öğretmenlerin okul kültürü algısı konusunda desteklenmesi, alanda okul kültürünün getirilerinin kazanılmasına katkı sağlayabilir.
- Okul kültürü ile takım çalışması arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olması, bu iki değişkenin birbiri için kullanılabileceğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, okul kültürü algısını arttırmada takım çalışması, takım çalışması uyum düzeyini arttırmada ise okul kültürü yönetsel araç olarak kullanılabilir.

Kaynakça

- Atay, K. (2001). Öğretmen Yönetici Ve Denetmenlerin Bakış Açısından Okul Kültürü Ve Öğretmen Verimliliğine Etkisi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(1), 179-194.
- Barak M, Maymon, T. Ve Harel, G. (1999). Teamwork İn Modern Organizations: Implications For Technology Education. *International Journal Of Technology And Design Education*, 9(1), 85–101.
- Baştürk, S., ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Vize Yayıncılık, 129-159.
- Çankaya, İ. H. ve Karakuş, M. (2010). Okul Yöneticilerinin Takım Liderliği Davranışlarına Yönelik Bir Ölçme Aracı Geliştirme Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 167-183.
- Çelik, V. (2002). *Okul Kültürü ve Yönetimi*. Ankara: Pegema.
- Çelikten, M. (2003). Okul Kültürünün Şekillendirilmesinde Müdürün Rollerini. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 453-462.
- Çelikten, M. (2006). The Impact of Principalsip on School Culture: A Turkish Case. *International Journal Of Educational Reform*, 15(2), 185-201.
- Çetin, M. Ç. (1998). Eğitim Yönetimi Açısından İlköğretim Okullarında Takım Çalışması. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım Ltd.Şti.
- Çetin, M. Ç. (2004). Kaliteli Okulda Etkin Bir Yönetim Anlayışının Bir Göstergesi: Takım Çalışmaları. M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(1), 43-45.
- Demirtaş, Z. (2010). Liselerde Okul Kültürü ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*. 7(3). 208-223.
- Demirtaş, Z. (2010). Okul Kültürü ile Öğrenci Başarısı Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35(158), 3-13.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Yayınevi.
- Polega, M; Amorim Neto, R; Brilowski, R; Baker, K. (2019). Principals And Among Teachers: An Exploratory Study. *Revista Mbianteeducação*, 12(2), 12-32.

- Salleh, M. J. Ve Kayode, B. K. (2014). An Analysis Of Teachers' Perceptions Towards Teamwork. *Asian Journal of Management Research*, 4(3), 516-526.
- Stoll, L. (1998). *School Culture*. Set, 3(1), 9-14.
- Tarricone, P. Ve Luca, J. (2002). Successful Teamwork: A Case Study. *HERDSA*, 640-646.
- Terzi, A. R. (2005). İlköğretim Okullarında Örgüt Kültürü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 43(1), 423-442.
- Turan, S. Ve Bektaş, F. (2013). The Relationship Between School Culture And Leadership Practices. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 52(1), 155-168.
- Ward, Q. (2004). *Defining The School's Culture. Improving Achievement In Low-Performing Schools*.
- Weiss, D. H. (1993), *Başarılı Ekip Oluşturma*. Çeviri Erkan, Tuskan. Roza Yayıncılık, İstanbul.